

ISTARSKA REGIONE
ŽUPANIJA ISTRIANA

SKUPŠTINA / ASSEMBLEA

ZAPISNIK

21. ZAJEDNIČKA SVEČANA SJEDNICA SKUPŠTINE ISTARSKE ŽUPANIJE I SABA ISTARSKE ŽUPANIJE

održana 8. svibnja 2015. godine

Pazin, 8. svibnja 2015.

ZAPISNIK

sa 21 (svečane) sjednice Skupštine Istarske županije i Saveza antifašista Istarske županije, održane u petak, 8. svibnja 2015. godine, s početkom u 10,05 sati.

VIJEĆNICI SKUPŠTINE ISTARSKE ŽUPANIJE

R. br	VIJEĆNIK	LISTA	PRIMJEDBE
1.	Davor Komar	IDS-HNS-Zeleni	
2.	Furio Radin	IDS-HNS-Zeleni	
3.	Elvira Krizmanić Marjanović	IDS-HNS-Zeleni	
4.	Valter Drandić	IDS-HNS-Zeleni	
5.	Petra Stojaković	IDS-HNS-Zeleni	Odsutna
6.	Sandra Čakić Kuhar	IDS-HNS-Zeleni	
7.	Tedi Chiavalon	IDS-HNS-Zeleni	
8.	Vili Rosanda	IDS-HNS-Zeleni	
9.	Nevija Poropat	IDS-HNS-Zeleni	
10.	Dragan Filipović	IDS-HNS-Zeleni	
11.	Josip Anton Rupnik	IDS-HNS-Zeleni	
12.	Osman Dželil	IDS-HNS-Zeleni	
13.	Vesna Šćira Knapić	IDS-HNS-Zeleni	
14.	Vladimir Buršić	IDS-HNS-Zeleni	
15.	Zdenko Pliško	IDS-HNS-Zeleni	
16.	Slavica Popadić	IDS-HNS-Zeleni	
17.	Boris Rogić	IDS-HNS-Zeleni	
18.	Tamara Brussich	IDS-HNS-Zeleni	
19.	Lirim Ramadani	IDS-HNS-Zeleni	

20.	Eleonora Kotiga Vaš	IDS-HNS-Zeleni	Odsutna (O)
21.	Petra Kancijanić	IDS-HNS-Zeleni	Odsutna
22.	Danica Miletić	IDS-HNS-Zeleni	
23.	Lino Kuharić	IDS-HNS-Zeleni	
24.	Stjepan Mraković	IDS-HNS-Zeleni	
25.	Damir Kajin	SDP-HSU-SDSS-HSLS-SDA Hr	Odsutan
26.	Boris Rogić	SDP-HSU-SDSS-HSLS-SDA Hr	
27.	Tanja Vrbat	SDP-HSU-SDSS-HSLS-SDA Hr	Odsutna
28.	Silvano Hrelja	SDP-HSU-SDSS-HSLS-SDA Hr	Odsutan
29.	Branko Ružić	SDP-HSU-SDSS-HSLS-SDA Hr	
30.	Mladen Premuš	SDP-HSU-SDSS-HSLS-SDA Hr	
31.	Mirjana Galo	SDP-HSU-SDSS-HSLS-SDA Hr	
32.	Evelina Biasiol Brkljačić	SDP-HSU-SDSS-HSLS-SDA Hr	
33.	Maja Šarić	SDP-HSU-SDSS-HSLS-SDA Hr	Odsutna
34.	Kemal Velagić	SDP-HSU-SDSS-HSLS-SDA Hr	Odsutan
35.	Bojan Skočilić	SDP-HSU-SDSS-HSLS-SDA Hr	Odsutan
36.	Nikola Dobrila	SDP-HSU-SDSS-HSLS-SDA Hr	
37.	Miljenko Koroman	SDP-HSU-SDSS-HSLS-SDA Hr	
38.	Marino Diminić	SDP-HSU-SDSS-HSLS-SDA Hr	Odsutan
39.	Marino Roce	HDZ – HDS	
40.	Ivica Butorac	HDZ – HDS	
41.	Željka Hrlić	HDZ – HDS	
42.	Tatjana Mrkonjić	HDZ – HDS	Odsutna
43.	Damir Ilić	Hrvatski laburisti – Stranka rada	

44.	Mario Radešić	Hrvatski laburisti – Stranka rada	
45.	Ticijan Peruško	Hrvatski laburisti – Stranka rada	

DNEVNI RED

1. VALTER DRANDIĆ, PREDSEDNIK SKUPŠTINE ISTARSKOŽUPANIJE, OTVARANJE SJEDNICE – PRIGODNI GOVOR
2. RENATO KRULČIĆ, GRADONAČELNIK GRADA PAZINA - PRIGODNI GOVOR
3. TOMISLAV RAVNIĆ, PREDSEDNIK SAVEZA ANTIFAŠISTA IŽ – PRIGODNI GOVOR
4. ERIK FABIJANIĆ, PREDSEDNIK SKUPŠTINE PRIMORSKO-GORANSKE ŽUPANIJE – PRIGODNI GOVOR
5. EMILIANO EDERA, VIJEĆNIK SKUPŠTINE FRIULI-VENEZIA –GIULIA – PRIGODNI GOVOR
6. VALTER FLEGO, ŽUPAN ISTARSKOŽUPANIJE – PRIGODNI GOVOR
7. ZORAN MILANOVIĆ, PREDSEDNIK VLADE REPUBLIKE HRVATSKE – PRIGODNI GOVOR
8. KOLINDA GRABAR KITAROVIĆ, PREDSEDNICA REPUBLIKE HRVATSKE – PRIGODNI GOVOR

Zbor «Roženice» iz Pazina izvodi državnu i županijsku himnu (bez najave).

VODITELJICA PROGRAMA, JELENA VITASOVIĆ

AD – 1 VALTER DRANDIĆ, PREDSEDNIK SKUPŠTINE ISTARSKOŽUPANIJE, OTVARANJE SJEDNICE – PRIGODNI GOVOR

PREDSEDNIK Skupštine Istarske županije VALTER DRANDIĆ, otvara svečanu sjednicu Skupštine Istarske županije i Istarskog Sabora i Saveza antifašista Istarske županije u povodu 70 obljetnice pobjede nad fašizmom.

Apro la seduta solenne della Dieta Istriana e dell'Unione degli antifascisti della Regione Istriana in occasione del settantesimo anniversario della vittoria sul fascismo.

Pozivam vas da minutom šutnje odamo počast za sve poginule i preminule borce NOR-a, branitelje domovinskog rata i civilne žrtve rata.

(Svi prisutni u dvorani ustaju i minutom šutnje odaju počast za sve poginule i branitelje domovinskog rata). Neka im je vječna hvala i slava.

Slava im!

Posebno mi je drago da mogu danas među nama pozdraviti

(što je popraćeno aplauzom) :

- Predsjednicu RH, gospođu Kolindu Grabar Kitarović, sa suradnicima (Mate Radeljić i Luka Đurić), dobrodošli,

- Predsjednika Vlade RH, gospodina Zoran Milanović, sa suradnicima (Tomislav Saucha, Nikola Jelić),

- Ministre u Vladi Republike Hrvatske, gospodina Darka Lorencina, i gospodina Tihomira Jakovinu,

- Savjetnika Predsjednice Republike gospodina Matu Radeljića.

- Istarskog Župana, Valtera Flego,

- Zastupnice i zastupnici u Saboru RH,
- Suorganizatora skupa predsjednika Saveza antifašista Istarske županije, druga Tomislav Ravnića,
- Predsjednika Skupštine Primorsko-goranske županije, Erika Fabijanića,

Un saluto particolare al consigliere del Consiglio Regionale del Friuli-Venezia - Giulia, onorevole Emiliano Edera,

- Igora Kolenca, Župana Općine Piran,
Posebna hvala domaćinu Gradonačelniku Grada Pazina, gospodinu Renato Krulčiću,
- Pozdrav svim gradonačelnicima i načelnicima istarskih gradova i općina, koji su danas sa nama,
- zamjenice Istarskog župana, načelnika županijske uprave, pročelnike, ravnatelje i direktore županijskih institucija i društava,
- Predstavnik državne uprave, sudstva, policije, školstva, zdravstva, vatrogastva i ostalih djelatnosti u našoj Županiji.

Pozdravlja sve kolegice i kolege, consigliere, vijećnice i vijećnike Istarskog sabora.

Drugarice i drugovi, Compagni e Compagne Saveza antifašista,

- Sve udruge domovinskog rata,
- Sve prisutne, predstavnici sredstava javnog informiranja.

Hvala vam što ste došli na ovu svečanost. (Aplauz).

Od prošlosti smo se navadili virovati u budućnost, a od naših didi smo se navadili da se nikad ne predajemo.

Dal passato abbiamo imparato a credere nel futuro, e dai nostri nonni abbiamo imparato a non arrenderci mai.

Da, takovi su Istrijani, Così son fatti gli istriani.

Još od prvih organiziranih otpora fašizmu u Europi, baš tu u Istri, od Labinske republike i Proštinske bune, mnogi su ljudi Istre dali svoju mladost, dali svoje živote, za slobodu, za pravicu, za jednakost među ljudima i utkali u sve generacije Naše Istre temeljnu ljudsku vrijednost – antifašizam. Antifašizam kao trajno civilizacijsko opredjeljenje istarskega čovika.

U stalnoj borbi za dostojanstvo čovika, Istra je vajka znala pripoznati istinske vrijednosti i nikada ni bila do kraja pokorena, nikad ni bila odnarođena. Iako je propatila mnoga zla pod raznim vlastima i režimima slobodarski duh je vajka bija jači od svega.

I baš se tim snažnim duhom naroda ostvaruje pobjeda partizanske vojske; ne samo protiv nacifašista, već i protiv najtežih ljudskih patnji, zime i gladi, očaja i straha. Skriveni u zaselcima, šumama i vrtačama partizanima ne preostaje ništa drugo nego da se potpuno prepuste u ruke naroda. A cijeli narod je taj koji im pomaže, prehranjuje, štiti i sa njima sviće i ustaje još jači, svako novo proljeće. Tako se stvarala naša sloboda, tako se stvarala naša demokracija.

Možda je baš danas prilika da napravimo usporedbu tog duha koji je afirmirao i animirao tu mladost na otpor fašističkoj nemani i duha današnje mladosti. Hrabrost djevojaka i mladića koji su uzeli oružje, riskirali život, usporedimo s hrabrošću današnje mladosti koja treba natjerati ovu zemlju da smisli kako održati i promovirati vrijednosti koje su tu istu mladost prije sedamdeset godina vodile da napravi pravi izbor.

Ništo tu kao da fali?

Kako vreme prolazi, a 70 je lit od oslobođenja, opasnost postaje sve očiglednija: vremensko udaljavanje od pobjede teži da to postane samo jedna epizoda, samo jedan od mnogih događaja 20. stoljeća; dok s druge strane fašistički virus nije nikad prestao mutirati, nije nikada prestao prilagođavati se. Rasizam, moralna dekadencija, kult sile, spremnost na žrtvovanje slobode za nekakve više autoritete: nisu rizici vezani samo za prošlost, to su nažalost rizici koje živimo i danas, u ovoj kompleksnoj i kriznoj fazi koju prolazi zapadna demokracija. A za pobijediti to ne postoji bolji lijek od jedne strpljive re-edukacije antifašizma, edukacije kojom se stvara ona vrsta otpornosti koja će životno štiti od tog virusa, kao što je narod štiti svoje partizane.

Oggi, al settantesimo della liberazione, il pericolo si fa infatti sempre più evidente: l'allontanarsi nel tempo della resistenza può tendere a confinarla in un ruolo episodico, un momento tra i tanti del novecento; mentre di converso il virus fascista non ha mai smesso di mutare e adattarsi. Razzismo, sufficienza morale, culto della forza, disposizione a sacrificare la libertà per l'autorità: sono rischi che viviamo oggi, in questa fase calante e complessa della democrazia occidentale. E per combatterli non troviamo medicina migliore di una paziente ri-educazione all'antifascismo, alla "perfezione" di quella resistenza che non va pensata in chiave mitografica, ma come spunto vivo.

Niti najslobodnija generacija nije oslobođena svega, nije potpuno odvojena od generacija koje su joj prethodile, kao ni od generacija koje slijede. Nažalost ili na sreću, takozvana milost „kasnog rođenja“ ne isključuje preuzimanje odgovornosti prema prošlosti, a pogotovo ne prema budućnosti.

Odgovornosti na koju smo svi pozvani baš danas i baš u svakom trenutku.

Odgovornost prema prošlosti i prema budućnosti je naša velika obveza, jer su se upravo Istrijani prvi u Europi organizirano suprotstavili zvijeri fašizma već u njegovim začecima, a zahvaljujući herojskoj borbi naroda u NOR-u i suvremena se Hrvatska svrstala u krug civiliziranih europskih zemalja.

I da istina je, heroji su danas drukčiji, ali su to kao i tada obični ljudi, ljudi koji žive teško, koji žive od male plaće, koji išču delo, koji imaju male penzije, ali svejeno pošteno odgajaju svoju dicu, odgajaju svoje unuke, vole svoju fameju, svoje pretelje, i kolikogod da je teško ponosni su na svoje, na svoju Istru, na svoju Hrvatsku i nadaju se boljoj budućnosti – **to su ti pravi heroji današnjeg vrimena.**

A mi za Našu Istru najviše moremo učiniti ako ustrajemo u borbi za daljnju demokratizaciju i za gospodarski napredak.

Moramo sačuvati gospodarsku i političku stabilnost Istre, moramo otvoriti još više prostora za mlade ljude, stvoriti još bolje uvjete za rast i razvoj, za nove tehnologije –jednostavno moramo teći brže od svih drugih.

Za razliku od sve jačih pritisaka u smjeru centralizacije države, mi mislimo da je sazrilo vreme za decentralizaciju Republike Hrvatske, da je sazrelo vreme da se prepusti velik dio odgovornosti, ali i sredstava regionalnim i lokalnim razinama, u skladu s njihovim mogućnostima i u skladu sa opredjeljenjem građana tih regija.

Znamo da taj proces neće biti lak, ali nije bilo lako niti izboriti slobodu u NOR-u, nije bilo lako donijeti ni povijesne Pazinske odluke i nije bilo lako niti obraniti neovisnost u domovinskom ratu. U svim tim povijesnim trenucima Istrijani su dali svoj veliki doprinos i podnijeli su velike žrtve.

Mi smo onosni na ta djela generacija Istrijana, ponosni smo na visoke ljudske, civilizacijske i demokratske građanske vrijednosti našega - istarskega načina života – naše convivenze, ponosni smo jednoitavn na to što smo i Našu Istru.

Zato je danas za nas potpuno normalno što smo dio ujedinjene Europe i sretni smo što pripadamo generaciji Istrijana koja je to konačno i formalno ostvarila.

Jer za nas Europa nije samo gospodarstvo, nisu samo fondovi, Europa nije samo euro – Europska unija je prije svega - projekt mira.

Hvala i slava svima koji su za to dali svoje živote.

Siguran sam da ako slidimo njihov primjer nećemo pogrišiti.

U ime Skupštine Istarske županije i u svoje ime

Čestitam Vam 70. godišnjicu pobjede nad fašizmom,

Čestitam Vam Dan Europe.

Vi auguro ogni bene. Srično i klitu!

Hvala.(Aplauz).

VODITELJICA, zahvaljuje predsjedniku Skupštine Istarske županije Valteru Drandiću, i poziva Gradonačelnika Grada Pazina Renata Krulčića da dade prigodnu riječ.

Ringrazio il presidente dell'Assemblea della Regione Istriana signor Valter Drandić e do la parola al Sindaco di Pisino il signor Renato Krulčić.

AD – 2 RENATO KRULČIĆ, GRADONAČELNIK GRADA PAZINA – PRIGODNI GOVOR

RENATO KRULČIĆ :

Uvažena gospođo Predsjednica,
Predsjednice Vlade Republike Hrvatske,
Poštovani Župane,

Uvaženi gosti, drugarice i drugovi.

Iznimna mi je čast i zadovoljstvo da vas mogu pozdraviti u Gradu Pazinu u ovom povijesnom zdanju Sjedinjenja i slobode. (Aplauz).

Isto tako koristim priliku da svima vama i našim sugrađanima čestitam 70-tu obljetnicu pobjede nad fašizmom i nadolazeći Dan Europe.

Od iznimne je simboličke važnosti da isti Dan diljem Europe obilježavamo ova dva bitna događaja. Dan pobjede nad fašizmom slavimo kao dan trijumfa slobode i demokracije nad jednim od najvećih zla novije povijesti, dan teško izvojevane i skupo životima milijunima žrtava plaćene pobjede iz koje se rodila svijest o nužnosti promicanja mira, zajedništva, kao temeljnih vrijednosti na kojima narodi Europe grade soju zajedničku budućnost.

Danas nakon 70 godina svjesni smo da tada nije pobijeđen sam pojedini fašistički režim, ali da nije pobijeđen ni sam fašizam. Ostao je u životu do danas na svim kontinentima, čak i u Europi. Žalosno je što danas moramo konstatirati postojanju fašističkog okupatora u II svjetskom ratu nije poražena retrogradna ideja fašizma. Upravo iz tog razloga važno je i u ovoj prigodi istaknuti naše trajno opredjeljenje za demokraciju, za antifašizam, toleranciju i poštivanje ljudskih i manjinskih prava. U vrijeme kada na nizu primjera od rastućih socijalnih i političkih podjela preko pojava nacionalnih, vjerskih i drugih nesnošljivosti do tragedija emigranata na južnim granicama Europe svjedočimo porastu nesigurnosti, nejednakosti i isključivosti u društvu. Najveća pogreška koju možemo učiniti je da se priklonimo mišljenju kako je više stvari koje nas dijele od ovih koje nas spajaju.

Poštovani skupe, izuzetna mi je privilegija da vas još jednom mogu pozdraviti sa ove govornice u Pazinu, u srcu Istre, koja već više od 60 godina dosljedno i nedvosmisleno gaji tekovine antifašizma i na njenim osnovama sastavnicama toleranciji, solidarnosti, mirotvornosti, te odbacivanjem svakog ekstremizma i totalizma, uspješno gradi svoju budućnost.

Hvala najljepša. (Aplauz).

VODITELJICA, zahvaljuje Gradonačelniku Pazina, gospodinu Renatu Krulčiću i najavljuje nastup Zbora Roženice i dirigenticu Ines Kovačić Drndić, koji će izvesti 2 skladbe :

* Bella Ciao – pjesmu talijanskih partizana

*Marš istarske brigade, maestra Nella Miottia

Ringrazio il Sindaco di Pisino signor Renato Krulčić e annuncio ora il coro Roženice diretto da Ines Kovačić Drndić, che eseguirà per noi due brani :

- Bella Ciao – canzone dei partigiani italiani
- Marcia della brigata istriana, del maestro Nello Milotti

(Zbor izvodi dvije navedene skladbe).

VODITELJICA, zahvaljuje Zboru «Roženice» i dirigentici Ines Kovačić Drndić i pozivan predsjednica Saveza antifašista Istarske županije, gospodina Tomislava Ravnića da održi prigodni govor.

Ringrazio il coro «Roženice» e la direttrice d'orchestra Ines Kovačić Drndić. Cedo ora la parola al Presidente dell'unione degli antifascisti della Regione Istriana, signor Tomislav Ravnica.

AD – 3 TOMISLAV RAVNIĆ, PREDsjedNIK SAVEZA ANTIFAŠISTA IŽ – PRIGODNI GOVOR

Poštovani uzvanici, cijenjeni naši gosti!

Visoki državni gosti,

Predsjednica države,

Predsjednik Vlade i ostali izuzetno dragi gosti.

Dragi antifašistički borci narodnooslobodilačke vojske!

Drugarice i drugovi, gospođe i gospodo, care compagne e compagni!

Gospođe i gospodo, signori e signore!

Pridružujući se velikom slavlju 70. obljetnice veličanstvene pobjede nad fašizmom u Drugom svjetskom ratu koju ovih dana obilježava slobodoljubivo čovječanstvo svijeta, najsrdačnije Vas pozdravljam i čestitam ovaj presudan povijesni datum za ljudsku civilizaciju, 9. svibanj, kojeg Ujedinjena Europa, ne slučajno, obilježava kao Dan Europe.

Pobjeda nad fašizmom nije bila samo vojna pobjeda oružja već i pobjeda civilizacije nad barbarstvom i definitivnim porazom zločinačke nacifašističke ideologije kao najretrogradnije opasnosti koja je ikada zaprijetila čovječanstvu, tada je svijet valjda zauvijek oslobođen od robovanja „višim rasama“, i usprkos svim današnjim recidivima fašizma.

Drugi svjetski rat produkt je nacifašističke kriminalne ideologije. U središtu nacističkog programa nalazi se nacistička vizija rasizma i provodi politika više rase. Pripremaju se i provode rasistički genocidni zakoni, planira životni prostor prodorom na istok. Počinje strahovlada, teror, ubojstva, deportacije u koncentracione logore i osvajački poduhvati.

Nacifašistička ideologija nalazi svoje sljedbenike i na području Jugoslavije, vjerne sluge fašizma, raznih nacionalnih varijanti: ljotićevece, četnike, ustaše, belogardejce, baliste i druge istih zločinačkih manira i strasti.

Zbog takvih nakaradnih i patoloških ideja milijoni ljudi će biti ubijeni, a u svom ludilu vođe nacifašizma sanjanju slavu i morbidnu mržnju prema drugima i drugačijima. Sila je njihovo pravo i njihov moral kojim su zapalili cijeli svijet.

Bilanca njihovih pohoda je krvava i tragična.

Drugi svjetski rat najveća je katastrofa u ukupnom povijesnom pamćenju ljudskog roda, a vođen je na tri kontinenta i svim oceanima svijeta, prouzročio je 56 milijona žrtava od toga 32 milijona civilnih žrtava i 35 milijona ranjenih.

Na najmonstruozniji način u koncentracionim logorima ubijeno je 11 milijona zatvorenika od toga 6 milijona Židova i jedan milijon Roma.

Nemjerljive su ratne štete u gospodarstvu, infrastrukturi i kulturi, spaljena sela, porušeni gradovi i spaljene cijele države.

Bio je to masakr kojeg je skupo platila ljudska civilizacija, kad su nacisti demonstrirali savršenstvo divljaštva njihove „više kršćanske rase“.

Ni malo nisu zaostajali u svom zločinačkom poduhvatu ni domaći nacisti. Postoji užasan i provjeren podatak da su ustaše samo u Jasenovcu ubili 19.475 djece, uz ostale žrtve, govori dosta za sebe o mentalnom sklopu ustaških zločinaca. Pitamo se je li to bilo moguće?!

Taktikom blitz kriga – munjevitog rata Hitler je nakon Poljske pokorio Norvešku i Dansku, a zatim Belgiju, Nizozemsku, Luksemburg i Francusku, a zajedno s Mussolinijem, Mađarima i Bugarima Jugoslaviju. Početak kraja nacističke Njemačke i Trojnog pakta Berlin-Rim-Tokio i njihovih kvislinga je hitlerova odluka da 22. lipnja 1941. mučki napadne Sovjetski Savez sa 3.700.000 dobro naoružanih vojnika. 6. prosinca 1941. isto tako bez objave rata militaristički Japan napada Pearl Harbour, što je i Amerikance gurnulo u rat na strani Savezničke antifašističke koalicije.

Na poziv KPJ i KPH razvio se na prostorima bivše Jugoslavije dobro organiziran i masovan antifašistički pokret i relativno najveći u Hrvatskoj od svih zemalja Europe. U jedinicama NOV Hrvatske sudjelovali su pored Hrvata i ostali građani raznih nacionalnih zajednica: Slovenci, Srbi, Muslimani, Bošnjaci, Talijani, Česi, Mađari, Slovaci, Židovi i drugi što je sveobuhvatno i vjerodostojno antifašističko zajedništvo širokih narodnih slojeva stanovništva Hrvatske.

Potkraj 1944. oružane snage NOVH narasle su na pet elitnih korpusa, 17 divizija (od 9 korpusa i 41 divizije NOVJ), 54 brigade, 251 partizanskih odreda uključujući i Hrvatsku mornaricu i Prekomorske brigade s više od 200.000 boraca u operativnim jedinicama.

U sastavu velike savezničke koalicije NOVJ i partizanski odredi uistinu su činili treći front u Europi i po snazi vojske i povezivanju pola milijona neprijateljskih vojnika sila osovine: 8 armijskih korpusa njemačkog Wehrmachta i 20 divizija, te njihove sluge ustaše, četnike i domobrane.

Teheranska konferencija velike trojice je ove fakte i uvažila.

Veoma snažan i sveobuhvatan antifašistički pokret razvio se u Istri, Hrvatskom i Slovenskom primorju.

Antifašistička narodnooslobodilačka borba na tlu Istre u biti počinje sa samom pojavom fašizma, gdje je pružen i prvi oružani otpor nadirajućem fašizmu u Europi. To najbolje znaju Labinski rudari, Proštinski seljaci, Puljski radnici, Tinjanske žene, Gortanovci i drugi svjedoci.

Posebno svjetlo mjesto u našem povijesnom pamćenju pripada općem plebiscitarnom narodnom ustanku od 9. rujna 1943. u srcu okupirane Europe s jasnim ciljem. Istarski sabor donosi neponovljive, Pazinske odluke koje predstavljaju najznačajniji poduhvat trajne vrijednosti i konačan čin kojim se Istra izdvaja iz kraljevine Italije i prvi puta u svojoj povijesti sjedinjuje s svojom maticom domovinom Hrvatskom. Upravo u toj našoj zajedničkoj borbi 30.000 boraca Istre Hrvata, Slovenaca i Talijana, titovom politikom stvorena je povijesna prekretnica (Aplauz) čija je srž kod nas u Istri u bratskoj convivenzi i antifašističkoj fratelanci kada su odlučnom voljom otklonjene tragične međusobne višestoljetne traume i smirene povijesne strasti na Jadranu.

Bitka protiv nacifašističkog okupatora i domaćih kvislinga bila je borba za slobodu i opstanak hrvatskog naroda, kada su stvorene osnovne pretpostavke današnjoj suverenoj Hrvatskoj državi. Povijesni slijed razvitka ZAVNOH-a i ustrojstvo Federalne Republike Hrvatske to nedvosmisleno potvrđuje. Upravo je NOV Hrvatske u zajedništvu s drugim jedinicama NOVJ na čelu s vrhovnim zapovjednikom Josipom Brozom Titom (Aplauz) oslobodila zemlju i dala veliki obol ustrojstvu novog svjetskog demokratskog poretka zasnovanog na Deklaraciji o ljudskim pravima. U toj borbi smo definitivno sjedinili Istru, Rijeku, Zadar, otoke i vratili dijelove Primorja i Dalmacije koje je Pavelić poklonio Mussoliniju kao i anektirana područja Međimurja i Baranje što je plaćeno izuzetno velikim žrtvama. Istra je to učinila sa 17.000 mrtvih, možete usporediti sa žrtvama domovinskog rata što to znači.

Borci Domovinskog rata obranili su domovinu i njen puni suverenitet u granicama uspostavljenih u NOB-i. Antifašističke stečevine dale su nam pravne pretpostavke za izlazak iz Jugoslavije i proglašenje nezavisnosti na osnovi Ustava SFRJ od 1974. godine o pravu republika na samoodređenje do odcjepljenja koje su odredbe u taj Ustav ugrađene na izričito traženje predsjednika J.B.Tita (Aplauz) s velikim razlogom, mudrošću vizionara koji je dobro poznao balkanske prilike. Badinterova komisija morala je, - kod razgraničenja, sjećate se, - uvažiti ovo neosporno pravo Hrvatske. Tako je posredno upravo Tito omogućio Hrvatsku samostalnost. To je cjelina nepobitne istine, kome krivo, a kome pravo. (Aplauz).

Stoga se ne smije i ne može praviti razlike između boraca koji su stvarali i boraca koji su branili Republiku Hrvatsku jer žrtve to ne zaslužuju, a ni zdrav razum. Ali ipak to nije tako danas kod nas. Sada ću vam navesti jedan primjer, konkretno u primjeru: 100% invalid Viktor Malinarić iz Poreča, Spinčićeva 8, teško ranjen u borbi sa nacističkim okupatorom, to je bilo 27.03.1944. godine u Novom Mestu, ima ukupna invalidsko-mirovinska primanja u visini od 5.300,00 kuna za razliku od 100 % invalida Domovinskog rata koji prima 25.000,00 kuna i druge beneficije koje naši borci nemaju. O kakvoj se ovdje pravdi radi i zajedništvu na koje nam se poziva. Meni i nama svima stvarno to nije jasno.

Ocjenjujemo da je i micanjem Titove biste iz ureda na Pantovčaku su povrijeđeni osjećaji većine Hrvatskih građana, što još više remeti naše uistinu nužno potrebno zajedništvo i toleranciju.

Nikada Istra, Rijeka i ostali krajevi ne bi bili pripojeni matici domovini bez naših velikih žrtava i Tita (Aplauz) koje ne smijemo zaboraviti koje se ne smije za boraviti.. Te se povijesne istine moraju uvažavati i one koji su tu povijest stvarali.

Optužuje se Tita da je bio diktator. Ocjenjujemo da je bio djelotvoran i koristan za radnike, seljake i veliku većinu stanovništva diktator stvarno. Često je bio prinuđen presjeći. Kad su saveznici od njega tražili da restaurira kraljevinu Karađorđevića, nije dao. Kad ga je posjetio 5. svibnja 1945. u Beogradu načelnik savezničkih snaga u Italiji američki general Morgan i tražio da se naša jedinice povuku iz Istre i Slovenskog primorja, Tito je odlučno odbio, nije dao Istru i druge dijelove domovine jer je znao za osjećaje našeg življa u ovim prostorima. (Aplauz). Hrabro i odgovorno suprotstavio se 1948. godidne rigidnom staljinističkom boljševizmu što je bio početak njegovog urušavanja, to je činjenica, da je popustio možda bi i danas u našim lukama na našem lijepom Jadranu bili Sovjeti. Tako je radio u mnogim slučajevima pa i onda kada je diktirao norme socijalne pravednosti, postupao je diktatorski. Ali takvu socijalnu pravednost možemo danas samo sanjati. (Aplauz).

Pozivamo na argumentiran, otvoren civilizirani dijalog što je poželjna norma ophođenja i međusobnog uvažavanja.

Mi smo spremni djelovati na depolitizaciji fenomena osveta i revanšizma kako bi rane tog razdoblja zacijelile, educiranjem mlađih generacija za suživot, solidarnost i toleranciju.

Zahvaljujem na pažnji i strpljenju ! /Aplauz).

VODITELJICA, zahvaljuje gospodinu Tomislavu Ravniću i poziva predsjednika Skupštine Primorsko-goranske županije. gospodina Erika Fabijanića da se obrati skupu.

Ringraio il signor Tomisla Ravnić e do la parola al presidente della Regione Litoraneo-montana al signor Erik Fabijanić. (Aplauz).

AD – 4 ERIK FABIJANIĆ, PREDSDJEDNIK SKUPŠTINE PRIMORSKO-GORANSKE ŽUPANIJE – PRIGODNI GOVOR

ERIK FABIJANIĆ :

Poštovani partizani i drugovi antifašisti,
Predsjednica Republike Hrvatske,
Caro presidente del Governo,
Poštovani ministri,
Onorevoli deputati,

Cari colleghi dell'Assemblea della Regione Litoranea - montana,
Župane Flego,
Poštovani kolega Drandić!

Ne samo da mi je čast, nego meni je izuzetno drago što mogu vas pozdraviti u ime vama bratske prijateljske Primorsko-goranske županije, čestitati vam na Danu oslobođenja Istre. (Aplauz).

Adesso parlero un po in italiano dato che propio in questa citta' ancora durante la Seconda guerra mondiale che e stato previsto questo diritto.

Sono venuto inchinarmi e rendere onore a chi nella Seconda guerra mondiale ha dato la vita per liberare questi territori da quello che sono state le forze del male di allora schierando la Croazia da quei stati che hanno vinto nella Seconda guerra mondiale.

To govorim iz jednog razloga što je jako bitno podsjetiti se da se Hrvatska na taj način zahvaljujući tim ljudima izašla kao zemlja pobjednica u Drugom svjetskom ratu isto kao i u Domovinskom ratu. Reći ću vam kao branitelj, gdje ja vidim te dvije poveznice, pa ću sada nastaviti na hrvatskom. Odmah nakon Oluje imao sam prilike nekoliko dana poslije, jer je tako bilo u mojoj postrojbi, išli smo u Drvar i prolazili smo kraj Titove pećine. Bila je spaljena, bila je opljačkana i crnim masnim slovima na prilazu je pisalo Tito ustaša. Time su oni koji nose kokardu pokazali što misle o čovjeku koji je moj prethodnik spomenuo. Ja tako ne mislim i zato mi je drago da su pobijedili u Drugom svjetskom ratu i tako zatvoriti Smrt fašizmu – sloboda narodu! (Aplauz).

VODITELJICA :

Zahvaljuje gospodinu Eriku Fabijaniću.

Slijedi nastup vokalne skupine «Nešpula».

- Dvi naranče
- Con te partiro (Andrea Bocelli)

Ringrazio il signor Erik Fabijanić

Ora l'esibizione del gruppo vocale «Nešpula».

- Dvi naranče
- Con te partiro (Andra Bocelli)

(Izvode dvije spomenute skladbe).

VODITELJICA, zahvaljuje mješovitom vokalnoj skupini «Nešpula» i poziva vijećnika Skupštine Friuli-Venezia – Giulia, gospodina Emiliana Ederu da pozdravi skup.

Ringrazio il gruppo corale misto «Nešpula» e invito il consigliere nel Consiglio regionale del Friuli - Venezia-Giulia signor Emiliano Edera a salutare oi presenti.

AD – 5 EMILIANO EDERA, VIJEĆNIK SKUPŠTINE FRIULI -VENEZIA –GIULIA – PRIGODNI GOVOR

EMILIANO EDERA :

Sigora Presidente della Repubblica, signor primo ministro, signor presidente dell'Assemblea della Regione Istria, signor presidente della Regione, signor Sindaco, autorità tutte

Poštovana Predsjednica Republike Hrvatske, poštovani premijeru, predsjedniče Skupštine Istarske županije, poštovani Župane, Gradonačelnice i svi ostali uvaženi predstavnici Vlade.

In primo luogo desidero portarvi il saluto della presidente della Regione autonoma Friuli – Venezia - Giulia Debora Sarchiani e del presidente del Consiglio regionale Franco Jakop.

Prije svega želim vas pozdraviti u ime predsjednice Autonomne regije Furlanije.- Julijske krajine Debole Sarachiani i predsjednika vijeća gospodina Franka Jakopa. (Aplauz).

E per me oggi e' un onore particolare rappresentare la mia Regione in una celebrazione che ricorda un momento fondamentale della storia che ha coinvolto in maniera presso che comune le nostre terre e che ha riguardato anche personalmente una parte della vita della mia famiglia a Buie d'Istria. (Aplauz).

Velika mi je čast što ovdje mogu predstavljati ne samo vlastitu Regiju, ali u ovom tako jednom jako važnom trenutku u kojemu se prisjećamo povijesti, povijesti koja je zapravo ujedinila naše zemlje, ali isto tako ujedinila i naše obitelji, pa tako i moju obitelj.

Sono profondamente convinto che momenti di ricordo e riflessioni come questo siano lo strumento fondamentale per trasmettere le nuove generazioni il significato profondo di quello che è avvenuto nella storia dello scorso secolo.

Zaista smatram da su takvi trenuci jako bitni alati kako bismo prenijeli novim generacijama važnost onoga što se desilo u prošlosti.

Conoscere e non dimenticare a finche cio' che e caduto nelle nostre terre non si ripeta piu.

Poznavati a ne zaboraviti kako bi ono što se dogodilo se ne bi dogodilo nikad više.

Da diversi anni non solo l'Italia ma anche la Regione Friuli – Venezia- Giulia a interpreso un progressivo percorso di collaborazione con la Croazia e in particolare con la Regione Istria.

Već mnogo godina ne samo Republika Italia, nego i Regija Furlanija- Juliska krajina započela je zajednički put suradnje i to ne samo Hrvatskom, nego i s Regijom Istrom.

E stato ed e' un processo lunginirante che ha anticipato o meglio compagnato l'ingresso della Croazia nella nostra casa comune, l'Europa, luogo in cui insieme si lavora per costruire un futuro comune migliore.

Radilo se o procesu tijekom kojeg je Hrvatska postala dijelom Europske unije naše zajedničke kuće i tijekom koje smo zajedno radili kako bismo stvorili zajedničku budućnost.

In questa sede desidero ricordare il particolare i rapporti e le politiche nella macro regione Eusair, l'opportunità del yek euregio, i rapporti di cooperazione e progettualità future all'interno della cooperazione transfrontaliera, nei programma di cooperazione territoriale l'Italia - Croazia e nei programma di cooperazione transnazionale Adriatico-Jonico e inoltre le opportunità di cooperazione tra realtà economico istituzionali delle Regioni Friuli.- Venezia- Giulia e delle contee Croate.

Danas vas želim prisjetiti i posebice na sve one politike i na one projekte koji nam pomažu u našoj suradnji, a želim vas prisjetiti na važnost Eurosaria, isto tako na bazine teoretske skupine za teritorijalnu suradnju Euroregio, programe suradnje , prekogranične suradnje između naših zemalja, između Italije i Hrvatske, ali isto tako programe za suradnju i u pogledu Jadransko- Jonske suradnje i gospodarske institucionalne mogućnosti suradnje između naših regija, Autonone regije Furlanije -Juliske krajine i hrvatskih županija.

In un momento storico di difficoltà economico come questo auspico che tutte queste iniziative possono contribuire alla necessità sociale ed economica delle nostre regioni.

U tako teškom gospodarskom trenutku zaista se nadam da takve prilike i takve inicijative mogu doprinijeti našem gospodarskom, ali isto tako socijalnom razvoju.

Doviđenja svima. Hvala. (Aplauz).

VODITELJICA, zahvaljujem gospodinu Emiliano Ederi i poziva Župana Istarske županije mr.sc. Valtera Flega da održi prigodni govor.

Ringrazio il signor Emeliano Edera, invito il presidente della Regione Istriana signor Valter Flego a prendere la parola.

AD – 6 VALTER FLEGO, ŽUPAN ISTARSKE ŽUPANIJE – PRIGODNI GOVOR

*Poštovana gospođo predsjednice Republike Hrvatske,
Poštovani gospodine predsjedniče Vlade Republike Hrvatske
Poštovani ministri,
Poštovani gospodine predsjedniče Županijske skupštine,
Egregio signor Presidente dell'Assemblea Regionale,
Poštovani predsjedniče Saveza antifašista Istarske županije,
Saborske zastupnice i zastupnici,
Poštovane vijećnice i vijećnici, dame i gospodo,
Gentili consiglieri e consiglieri, signore e signori,
Dragi in spoštovani Župan Općine Izola,
Dragi in spoštovani gospodine, amici, prijatelji,
Drugovi i drugarice, compagni e compagne, tovariši in tovarišice, lep
pozdrav, dobar dan,, buon giorno. (Aplauz).!*

Danas smo se ovdje okupili kako bismo proslavili jedan od najslavnijih, najslavnijih dana naše povijesti, dan pobjede nad fašizmom!

Prije točno 70 godina određen je put kojim će naš kraj, naša Istra, krenuti dalje – put slobode, jednakosti i tolerancije.

Put za koji je, ZNAMO, plaćena velika, OGROMNA cijena koji s pravom bespogovorno branimo i na kojeg smo iznimno ponosni.

JER slobodu nam NITKO nije poklonio, već se fašizmu, uz velike žrtve, suprotstavio čitav naš narod - Hrvati, Slovenci i Talijani s ovih prostora.

I baš ta činjenica o zajedništvu, o čvrstom zajedništvu, je primjer njezine plemenitosti i neprolaznosti. A zajedništvo je, poštovani, i nama i dan danas nit vodilja ama baš u svemu što radimo u našoj Županiji.

Zajedništvo i težnja k najvišim moralnim i demokratskim načelima je naš način života u Istri.

Naše temeljenje istarske vrijednosti mi baštinimo i živimo svaki svaki danom. Znae da govorimo o: antifašizmu, o našoj convivenzi, suživotu, multikulturalnost, multietničnost, rodnoj i vjerskoj ravnopravnosti. I upravo te temeljne naše vrijednosti prenijet ćemo i na mlađe generacije kroz zavičajnu nastavu koja upravo kreće u vrtiće, a krenut će jako brzo i u osnovne škole.

Vrijednosti su to i moderne Europe, čiji smo punopravni članovi već skoro dvije pune godine.

Želim svih nas prisjetiti i da je Istra bila prva regija u Hrvatskoj koja je otvoreno i nedvosmisleno prikazala i iskazivala težnju ka pripadanju velikoj europskoj obitelji, jer mi smo, od samoga početka, znali da pripadamo Europskoj uniji.

To je ono za što su se naše none i nonići, majke i očevi i majke borili., Ti je ono zašto su mnogi i život dali.

Antifašistički borci u herojskoj borbi NOR-a ostvarili pobjedu i svrstali Hrvatsku uz bok pobjedničkih zemalja 2 Drugog svjetskog rata.

Pritom ne zaboravimo da su Istrijani prvi u Europi organizirano suprotstavili se fašizmu. Antifašistička NOB-a na tlu Istre započela već u samim začecima fašizma, kao njegova prirodna protuteža.

Istra je, to nećemo nikada za boraviti, podnijela veliku žrtvu od 17 tisuća poginulih čime je pokazala da iako teritorijalno mala, ima veliko srce! Anche se piccola, l'Istria ha un cuore grande!

Antifašizam je zato DUBOKO i TRAJNO ukorijenjen u istarsko tlo, vrijednost koja ne poznaje alternativu!

Iako se antifašizam ne živi samo na obljetnicama, iako se antifašizam ne živi samo u prigodnim prigodima već punim plućima u našoj regiji svaki dan, želim se danas posebno zahvaliti svim našim antifašistima koji ne samo da čuvaju sjećanja na ove herojske dane već ih svakodnevno prenose te temeljne naše vrijednosti na našu djecu.

Un grande ringraziamento va oggi a tutti i nostri combattenti antifascisti!

Koliko smo samo spomenika obnovili, koliko smo zajedno vijenaca položili, koliko smo se puta zbog svega toga, dragi moj, osjećali ponosno. Siguran sam da će tim nepokolebljivim i čvrstim putem krenuti i ići i naša djeca. Jer to je naš istarski put, to je put naše Istre koja želi nastaviti isključivo samo u smjeru mira, u smjeru međusobne tolerancije i uvažavanja, razvitka i boljeg društvenog standarda za svih nas.

A o svim poginulima, u spomen na njih, na nama je da svaki dan damo sve od sebe, da delamo da bismo bili još bolji, još uspješniji, da bi svi živjeli bolje. Ali dosadašnji naši rezultati višestruko pokazuju da sustavan, predan rad, koncentriran rad i trud itekako daje vrlo konkretne rezultate.

Poštovani,

Egregi,

Spoštovani:!

naša Istra danas po mnogočemu prednjači u na to smo ponosni!

Našu Istru često mnogi ističu kao primjer koji trebaju slijediti i druge županije kad je riječ o poštovanju ljudskih prava, kada je riječ o vrednovanju antifašizma, ali i kad je riječ o sustavnom planiranju razvoja razvojnih projekata i kada je riječ o radu.

I ono najvažnije što želim reći, svaki dan zajedničkim snagama ulažemo u sve dijelove Županije kako bi svi ujednačeno napredovali i nikada ne smijemo dopustiti da ova ekonomska kriza pređe u krizu morala.

Puno, jako puno projekata pripremamo a neki se već i vide kako u javnom tako i sa privatnim sektorom, ali cjelovit uspjeh neke regije nisu samo broj infrastrukturnih investicija i građevina. Snaga neke regije, prije svega, je u ljudima. Snaga, prije svega, je u tome koliko sredstava, energije i prije svega novaca ukažemo ulažemo i želimo ulagati u regije prije svega čine ljudi i zato puno sredstava u zdravstvene programe, u djecu, u mlade, ali nikada ne smijemo zaboraviti one koji su nam svojim minulim radom zadužili, one koji su radili da bismo mi danas imali sve to što imamo naše umirovljenike!

A kao Župan sretan sam da, unatoč dugih sedam godina gospodarske krize, nismo posustajali, nismo tražili skuže i alibije za ne delat nego baš kontra, upravo suprotno.

Il nostro successo non ci e stato regalato, lo abbiamo guadagnato con lo sforzo, con il lavoro, pianificando insieme il nostro futuro.

Poštovani,

Svjesni smo danas da ljudi teško žive. Svjesni smo krize koja traje već sedmu godinu, međutim, to nikako ne smije postati izgovor za nedostatak humanosti, nedostatak solidarnosti.

Ne smijemo dozvoliti da sloboda govora preraste u govor mržnje i zato danas možda više nego ikad trebamo se držati antifašizma.

Jer Antifašizam utjelovljuje slobodu, slobodu od bilo kakve prisile. I zato bih danas htio poslati jasnu poruku u čijem je potpisu samo jedna riječ, sloboda - ekonomska sloboda, sloboda izbora, sloboda govora, sloboda društvenog stila Sve su to slobode koje u Hrvatskoj još, na žalost, do kraja još nisu zaživjele.

I neka zato Istra i u tom smislu bude putokaz i prokrči put istinski slobodnom društvu koje će nas svih zajedno svrstati uz bok najrazvijenijima.

Hvala. Grazie! (Aplauz).

VODITELJICA, zahvaljujemo Valteru Flegu, Županu Istarske županije i pozivam predsjednika Vlade Republike Hrvatske, gospodina Zorana Milanovića da se obrati skupu.

Ringrazio il Presidente della Regione Istriana, signor Valter Flego e cedo la parola al Presidente del Governo della Repubblica di Croazia, signor Zoran Milanović.

AD - 7 ZORAN MILANOVIĆ, PREDsjedNIK VLADE REPUBLIKE HRVATSKE – PRIGODNI GOVOR

ZORAN MILANOVIĆ:

Poštovana gospođo Predsjednice,
Poštovani Župane,
Predsjedniče Županijske skupštine,
Poštovani druže Tomo,
Dragi prijatelji!

Antifašizam kao temeljna vrijednost našeg društva, kao nešto što je u našem Ustavu, u preambuli, je jedina od civilizacijskih vrijednosti Europe, koje se ja mogu sjetiti, a da počinje sa anti, da je bazirana na protivljenju nečemu, na suprotstavljanju nečemu. Sve druge vrijednost, sustavi vrijednosti, ideologije, su afirmativne, humanizam, renesansa, socijaldemokracija, konzervativizam, civilizirani britanski. Jedino antifašizam je protiv nečega. To mora da je veliko zlo to protiv čega antifašizam stoji i protiv čega uspravno drži gard već desetljećima, da je ogromno zlo, da je ogromna nevolja i nepogoda, ako je jedna od temeljnih vrijednosti nešto protivljenje nečemu. I to je zaista tako. Ja ću ovdje biti osobno na nekim stvarima, ne emotivno, nego osobna, jer svatko od nas ima svoju priču i svaka obitelj ima svoju priču i svaki kraj ima svoju priču i to je ono što nas u velikoj mjeri određuje, a odgoj i životni put neke stvari ili popravi ili pokvari.

Ja sam porijeklom Dalmatinski Hrvat. Moji otac je iz jednog malog mjesta, odnosno iz Sinja iz Dalmatinske zagore, i tamo su Hrvati, jer je to isključivo hrvatski kraj, težaci, varoški težaci, urbano stanovništvo, vrlo rano pristupili partizanskom pokretu, već 1941. godine. Nije bilo progona, nije bilo četnika. Kada sam pitao dida zašto je to bilo tako i zašto su išli u partizane, odgovor je bio neobičan i dandanas mi je neobičan, a to je bilo prije puno godina, glasilo je: Sinko, nije se dalo durat. Oni nisu bili komunisti i većina nisu bili komunisti, nisu ni znali za Josipa Broza. Znali su općenito i nešto ih je, neko veliko zlo ih je potjeralo u rat 1941. godine. Bili su u sastavu NDH-a. Nisu bili dio koji je predan i poklonjen fašističkoj Italiji. Bili su Hrvat u nečemu što se navodno zvalo hrvatskom državom. I nije im se tamo dalo živjeti i nije se moglo durat. To nije normalno. To nije normalno stanje, ali ljudi su uvijek kada tako nešto biraju normalni i samo ih veliko zlo u to gura. Tek 1941. godine u Sinju je pogubljen cijeli prvi Splitski partizanski odred. To su bili mladi idealisti. Možda u očima tadašnje vlasti ustaške, talijanske i teroristi koji su rušili taj režim, ali to su bili mladići iz Splita, radnici, studenti, Hrvati, koji su likvidirani od hrvatskih vlasti, takozvanih hrvatskih vlasti. Taj događaj toliko je bio bolan i toliko prelomio u duši Hrvata Dalmatinske zagore da su se u biti u nenormalno velikim brojkama priključili jednom pokretu, patriotskom hrvatskom pokretu, pokretu o čijem vodstvu i nisu previše znali. Bili su relativno pismeni, ali nisu previše znali. Nisu se vratili kući slijedeće 4 godine oni koji su preživjeli. Otišli su u Bosnu, bili ranjavani, ginuli neki od njih, govorim o svojoj obitelji, najbližim ljudima, bili tifusari, neki su završili u partizanskoj Centralnoj bolnici na Sutjesci, gdje su ih kasnije raskomadali njemački psi. I tako su moj dida i njegov brat, još mnogi rođaci završili u Trstu 1945. godine i to se vidi na fotografiji iz rata koju imam od njih. Na Sutjesci je poginulo ili ranjeno 5000 Dalmatinaca, Dalmatinskih Hrvata. Ta mala pokrajina po broju ljudi značajna za hrvatsku povijest, kulturu, duh, je dao ogromne demografske gubitak. Tko god od vas je bio u Makarskoj vjerojatno nije otišao na spomenik žrtvama fašizma, poginulim borcima koji se nalazi u širem centru grada. Tamo sam prije desetak godina izbrojao malo manje od tisuću imena muškaraca i nešto malo žena. Beogradski gubitak koji je spriječio da se rodi i svoj toliko i toliko novih Hrvata, novih Dalmatinaca, novih liječnika, inženjera, radnika, sportaša, političara, pripadnika zajednice. To je bila cijena tog rata.

Moja majka je iz građanske obitelji iz Senja. Mog nona su u ratu ubili Nijemci, odnosno poginuo je bombardiranjem 1943. godine. Obitelj je ostala bez hranitelja, i to dobrog hranitelja, baka sa četvero djece. Nijemci su ušli u kuću, jer je bila dobra kuća. Nakon rata partizani su je strpali u zatvor iz kojeg je srećom izašla zato što je zapovjednik mjesta bio obiteljski prijatelj. Ta osoba vrlo značajnog položaja u našoj obiteljskoj povijesti, bez kojeg vjerojatno ne bi bilo ni mene, jer tko zna gdje bi završila moja majka. Baka se preudala u selu, otišla na Sušak, uvijek smo to zvali Sušak, nikad Rijeka, insistirali su na Sušaku, i par godina kasnije se udala za čovjeka koji je upravo izišao iz Stare Gradiške, gdje je odslužio dvije godine, jer je bio u ustašama, regrutiran je bio. I tako

povijest ide dalje . U našoj kući se vrlo malo pričalo o politici. Moj otac je bio blizak suradnik i šef ureda Mike Tripala krajem 60-tih godina, ali o politici nismo nikada pričali, politika nam se ustvari gadila. Ispričavam se na izrazu.

Ja sam danas predsjednik Hrvatske vlade, predsjednik jedne političke stranke, Stranke koja zastupa određen sustav vrijednosti, ne anti. Ja se prezivam Milanović, jako mi je drago da nosim to prezime, pukim slučajem isto kao i prezime čovjeka koji je rođen ovdje kraj Tinjana, u čiju rodnu kuću ću sada upravo nakon ovoga otići da obiđem, gdje nisam nikad bio, mons. Bože Milanovića, koji je zajedno sa Hrvatskom vojskom, hrvatskim partizanima koji su oslobodili ovaj kraj, radio cijeli svoj život i nakon rata na Pariškoj mirovnoj konferenciji pružio, naravno, uz snagu našeg oružja i nakon što je naše oružje i naše postrojbe su došle ovdje, dokaz o tome koliko je Istra Hrvatska. I ta Spomenica istarsko-hrvatskog svećenstva, tako se koliko se sjećam zove dokument, Spomenica hrvatskog istarskog svećenstva, jedan od glavnih autora je bio upravo taj mons. Božo Milanović, ali ne jedini, jedan od ključnih dokumenata i argumenata, jer argumenti su u ratu važni, da Istra i nakon rata ostane Hrvatska i da tako za uvijek završi.

Ispričavam se ako sam bio osoban, ali morao sam biti osoban, jer ovo je priča veća od nas i veća od vremena u kojem živimo. To je vječna priča.

Suživot to je vaša velika vrijednost ovdje u Istri i drago mi je što insistirate na suživotu, a ne na toleranciji, jer tolerancija je ustvari fizikalno sredstvo materijala da se odupire nečemu što je negativno, recimo, tolerancija na oksidaciju, na hrđu, gledati svog sugrađanina Talijana, Srbina, Židova, kao nešto što ti pruža nelagodu, pa ga toleriraš, nije zdravo. Govorimo o suživotu ili ako hoćete vrlo prosto o običnom ljudskom životu. (Aplauz). Ništa manje, ništa više.

Ovakvih priča ima na tisuće u Hrvatskoj među Hrvatima i onima koji nisu Hrvati, koji se tako ne osjećaju, ali su važni u našoj zemlji. Moja priča je priča o mojoj obitelji spada među manje dramatične, bilo je puno težih. I onima kojima je bilo teže moramo ih razumjeti. Jedino tako ja vidim zajedništvo.

Živjela Hrvatska Istra, živjela Istra u Hrvatskoj. (Aplauz).

VODITELJICA, zahvaljuje premijeru Zoranu Milanoviću i poziva Predsjednicu Republike Hrvatske, gđu Kolindu Grabar Kitarović da se obrati skupu.

Ringrazio il primo ministro signor Zoran Milanović e invito la Presidente della Republica di Croazia signora Kolinda Grabar Kitarović a salutare i pesenti. (Aplauz).

AD – 8 KOLINDA GRABAR KITAROVIĆ, PREDsjednica REPUBLIKE HRVATSKE – PRIGODNI GOVOR

KOLINDA GRABAR KITAROVIĆ :

Hvala vam lijepa.

Poštovani predsjedniče Vlade,
Ministri,

Poštovani gospodine Župane,
Predsjedniče Županijske skupštine,

Gospodine predsjedniče Saveza antifašista Istre,

Poštovani sudionici antifašističke borbe i pokreta,

Cijenjeni uzvanici, dragi gosti !

Dopustite mi, prije svega, zahvaliti na pozivu na ovu svečanu sjednicu Županijske skupštine kojom Istarska županija obilježava 70. obljetnicu pobjede nad fašizmom.

Današnji dan započela sam zapravo u ponoć prošle noći na jednom vrlo simboličnom mjestu, na mjestu na platou koji se zove Vester plate kraj Gdanjska, gdje je započeo Drugi svjetski rat. Ponoć je počela plotunima u čast završetka Drugog svjetskog rata, 70.obljetnice od kraja te velike ljudske tragedije. Ta je proslava inače bila veličanstvena. Ona je bila veličanstvena ne u svojoj grandioznosti, ona je bila veličanstvena u osudi svih totalirizama koji su obilježili Gdanj, u izražavanju solidarnosti, u

izražavanju nade da se takve tragedije više nikada neće ponoviti, zašto je preduvjet, evo, širenje Europske unije, zajedništvo, tolerancija, uvažavanje različitih mišljenja i međusobno poštovanje.

Nažalost i u Hrvatskoj ta je tragedija Drugog svjetskog rata zaključena ogromnom bilancom žrtava. Može se reći da nema obitelji koja nije na neki način njezin dio. Tim više važno je slaveći ovu veliku obljetnicu istaknuti važnost činjenice da je Hrvatski narod zajedno sa pripadnicima svih nacionalnih manjina u našoj domovini dao značajan doprinos pobjedi antihitlerovske koalicije.

Neprijeporno je da je naša antifašistička borba bila povijesno politički i moralno opravdana. Povijesno opravdana i kao izraz naše nacionalne slobodarske tradicije i stoljetnih nastojanja da očuvamo svoju narodnost, samobitnost i državnost. Politički je bila opravdana, jer je nacističko-fašistička okupacija zemlje bila neprihvatljiva i nepodnošljiva. Moralno bila je opravdana zbog neprihvatljivosti rasističke ideologije i njezina prihvaćanja od strane ustaškog režima sa svim tragičnim posljedicama koje su iz toga proizašle. Stoga naš antifašistički pokret smatramo povijesno politički moralno opravdanim s pravom uvršteni u hrvatski Ustav kao jedan od temelja stvaranja moderne Hrvatske države. (Aplauz). Ponosna sam što mogu ponovno i na ovom mjestu istaknuti kako su i moj nona i nona i drugi članovi moje obitelji dali svoj udjel toj povijesnoj baštini u ime slobode i pravde, ne u ime ideologije.

U Istri hrvatski antifašizam ima najdulju tradiciju. Otpor talijanskom fašizmu započeo je još 20-tih godina. Možda više nego igdje u Hrvatskoj. Ovdje antifašistički pokret je bio opće narodni, a pobjeda nad fašizmom značila je za Istrijane povijesno oslobođenje, kako je istaknuto u rujanskim pazinskim odlukama 1943. U ovim odlučnim danima naš narod pokazao je veliku nacionalnu svijest, dokazao je svima i svakome da je Istra Hrvatska zemlja i da će Hrvatska i ostati. (Aplauz). Upravo s tim su riječima Istrijani zanosno i odlučno izrazili svoje domoljublje proglašivši ujedinjenje s ostalom našom hrvatskom braćom, svoj proglas istarski antifašisti, jednako Hrvati, Talijani i pripadnici drugih nacionalnih zajednica, zaključuju poklikom Živjela Hrvatska Istra. Tu domoljubnu slogu izraženu bez obzira na vjersku, nacionalnu, ideološku pripadnost, Istrijani su posvjedočili i složnim zauzimanjem za njihovu verifikaciju na Pariškoj mirovnoj konferenciji. Tome su velik doprinos dali svi uključivši katoličko svećenstvo na čelu s mons.. Božom Milanovićem.

Zbog svega toga vi Istrijani imate posebno pravo biti ponosni, pokazali ste zajedništvo i slogu kao malo tko. Iskazali ste da u vama živi slobodarski duh bez obzira na nacionalne i idejne razlike. Znali ste prepoznati povijesni trenutak i ciljeve za koje se treba opredijeliti. Jednako ste postupili u domovinskom ratu u velikom broju sudjelujući u obrani i oslobađanju Hrvatske. Danas proslavljajući 70-tu obljetnicu završetka Drugog svjetskog rata u Hrvatskoj i pobjede nad fašizmom i nacizmom dužni smo biti veliki u svemu kako u radosti zbog pobjede tako i u žaljenju zbog svih nevinih žrtava rata i boraca, a nevin je svatko onaj koji je ubijen zbog nedokazane krivnje. Dužni smo zbog toga reći da je bilo nepravednih i neopravdanih postupaka prema pripadnicima poraženih vojski i prema civilima. Činimo to ne umanjujući opravdanost naše antifašističke borbe bez ikakva politiziranja s civilizacijskom svjesnošću da svatko ima pravo na grobni spomen i sjećanja najbližih.

Drugi svjetski rat bio nam je velika pouka, pouka prije svega o tome kako zlo može biti zarazno i zahvatiti široke slojeve stanovništva., pouka koliku je cijenu trebalo platiti da se ga iskorijeni, pouka da se ona može pojaviti uvijek i svugdje i da je stoga važno na vrijeme prepoznati ga i spriječiti.

Sutra ćemo proslaviti Dan pobjede i Dan Europe, a budućnost Europe i Hrvatske počiva na mladima. Istaknula sam iskrenu želju europskih državnika da se učini sve kako se slično zlo ne bi ponovilo. U tome ćemo najbolje uspjeti ako mladima pomazemo istinito razumjeti povijest, učiti ih etici mira i nenasilja, ali ih ujedno poticati da budu osjetljivi na pojave neofašizma, ali uz svakog totalitarizma i da im se suprotstave. Danas se naime javljaju novi oblici totalitarne svijesti s drugim sadržajima, ali uvijek s istim ciljem, ograničavanjem ili oduzimanjem slobode ljudi i narodima kako bi se nad njima vladalo.

Čuvajući slobodu čuvamo svoj identitet, svoje vrijednosti, svoju budućnost. Sloboda je stoga najveća vrijednost, dar u kom sva blaga Višnji nam Bog je do', kako je opjevao naš Gundulić, njoj ostanimo vjerni

Vama poštovani sudionici antifašističke borbe izražavam zahvalnost na doprinosu u pobjedi nad nacizmom i fašizmom, a svima srdačno čestitam Dan pobjede, Dan Europe i 70-tu obljetnicu oslobođenja Istre i Hrvatske od fašizma i nacizma.

Hvala vam lijepa. (Aplauz).

VODITELJICA, zahvaljuje predsjednici Republike Hrvatske, gospođi Kolindi Grabar Kitarović.

Za kraj najavljuje našeg cijenjenog kantautora i solistu Bruna Krajcara.

Ringrazio la Presidente della Republica di Croazia signora Kolinda Grabar Kitarović.

Per concludere presento ora il nostro stimato cantautore e solista Bruno Krajcar.

Poslušajmo zajedno uglazbljenje antologijske poezije Mate Balote, nagrađane

Porinom

- Koza
- Dragi kamen

Ascoltiamo assieme due poesie antologiche di Mate Balota, con arrangiamento musicale, che hanno vinto il premio Porin

*Capra

*L'amata pietra

(Bruno Krajcar izvodi: Kozu, Dragi kamen).

(Aplauz).

Nastupom Bruna Krajcara, kojemu zahvaljujemo na dirljivim izvedbama, završena je ova svečanost, dame i gospodo..

Zahvaljuju svima na dolasku i pažnji.

Con l'esibizione di Bruo Krajcar che ringrazio per le su commoventi interpretazioni, si conclude questa solennita'.

Grazie per la presenza e l'attenzione

Doviđenja i hvala vam lijepa.

Svečana sjednica je zaključena u 11,35 sati.

ZAPISNIK VODIO :

IVAN KLARIĆ

PREDSJEDNIK SKUPŠTINE
ISTARSKE ŽUPANIJE

VALTER DRANDIĆ